Kúty 04 - História a súčasnosť obce Kúty (1828-1880) - 4. časť :)

Venované pamiatke Jozefa Poláka, rodáka, obyvateľa a bývalého predsedu Miestneho národného výboru obce Kúty.

HISTÓRIA OBCE

Roku 1828

- v obci bolo 304 domov a 2 125 obyvateľov. Ťažil sa tu piesok, hovorí sa, že oddávna. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a rybárstvom,

- v kanonickej vizitácii sa konštatovalo, že v Kútoch sa okrem katolíkov nachádzalo aj 19 židov.

Roku 1831

- začalo sa pochovávať na „Hladíkovom vŕšku“ na Drahách,

- počas epidémie cholery, ktorá prišla do Kútov z východu Slovenska, zomrelo v obci veľa ľudí. Boli zakázané púte, jarmoky, bohoslužby sa konali len pred kostolom. Chorých sa nesmel rukou dotýkať ani kňaz pri poslednom pomazaní, iba vatou,

- len v auguste tohoto roku bolo na cintoríne na Drahách pochovaných až 235 ľudí.

V rokoch 1831-1869 - bol kútskym riaditeľom školy a zároveň učiteľom Ján Vavrinec Geher.

Roku 1841 - bola dokončená kostolná veža. Vežu dal postaviť cisár Ferdinand V.

Z roku 1843 - pochádza kanonícka vizitácia, v ktorej sa konštatuje, že v Kútoch sa okrem katolíkov nachádzalo aj 34 židov.

Roku 1849

- bol richtárom obce Pavol Heszek. V tom čase prebiehalo slovenské povstanie proti Maďarom. Neexistuje doklad o účasti Kúcanov na ňom,

- v obci opäť zúrila cholera.

V rokoch 1850-1866 - kroniku Kútov písal „*kadlic*“[1] Mikuláš Karafiát.

Roku 1852 - bola na mieste zničenej kaplnky postavená nová kaplnka. Menšia ako pôvodná, pretože v tých časoch už mali Kúty vlastný kostol.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Kaplnka sv. Anny

Interiér kaplnky

Roku 1856 - bol richtárom obce František Procházska.

Roku 1857 - napísal kaplán Vítězoslav František Sasinek Spevohru vianočnú a trojkráľovú. Neskôr ju ako divadelnú hru zverejnil Andrej Radlinský.

Roku 1858 - pri veľkom požiari vyhorelo v obci 85 domov a škola.

Roku 1861

- Spevohru vianočnú a trojkráľovú nacvičil miestny učiteľ Andrej Nosek. Na Silvestra ju s obrovským úspechom uviedol. Do polnoci sa hralo päťkrát, v prvý deň Nového roka sa predstavenie muselo kvôli záujmu opakovať ešte raz,

- bola v Kútoch postavená dvojtriedna škola. O jej kvalitách svedčí i predstavenie ako vzornej školy na výstave v roku 1873 vo Viedni.

V rokoch 1861-1879 - v Kútoch pôsobil národný buditeľ a spisovateľ Dr. Andrej Radlinský.

Roku 1862 - bol richtárom obce Šimek.

Roku 1863

- bol richtárom obce Vendelín Ralbovský,

- bola založená Matica Slovenská (MS). Obec Kúty sa stala prvým kolektívnym členom MS,

- vymohol Radlinský pre obec 6 jarmokov. V tých dobách jarmoky povoľovali v Pešti alebo Viedni. A nie hocikomu. Ktorá obec chcela poriadať jarmok, musela mať protekciu ako sa patrí. Radlinský ju mal. A to prostredníctvom priateľa Adolfa Dobrianského, dvorného radcu vo Viedni a liptovského nadžupana Jána Francisciho. Títo dvaja vymohli u Kráľovskej námestnej rady v Budíne Kútom jarmočné právo. Prvý jarmok sa konal 16. novembra 1864,

- pri „*Miléniu*“[2] príchodu sv. Cyrila a sv. Metoda na Slovensko sa konala púť Kúcanov na Velehrad. V časopise Cyril a Method, ktorý vychádzal v Skalici a bol redigovaný Dr. Andrejom Radlinským, sa pred konaním púte písalo toto:

Z Kútov: „Odtiaľto vyberá sa četná procesia v spoločnosti so susednými niektorými obcami na Velehrad, v oktáve 1000-ročnej slávnosti Cyrilo-methodejskej a síce dňa 10. júla, v piatok včas ráno, pod osobným vedením Dr. Andreja Radlinského a pod zvláštnou koruhvou ozdobenou obrazom, príchod sv. Cyrila a Methoda na Velehrad na jednej a hlásenie sv. Evanjelia skrz nich na druhej strane predstavujúcim, aby bola účastná 1000-ročnej slávnosti dňa 12. júla, v nedeľu tamže odbývať sa majúcej, kde slovo Božie hlásať bude v ten deň Slovákom tenže Dr. Andrej Radlinský. V predbežní nastávajúcu nedeľu 5. júla, ale bude sa v Kútoch a niektorých susedných cirkvích 1000-ročná slávnosť Cyrilomethodejská súčasne s Velehradskou, čím najslávnejšie vykonávať, aby i tí, ktorí nepôjdu na Velehrad aspoň doma, pamiatku pred 1000-ročného príchodu sv. Cyrila a Methoda dôstojne oslávili a ich prímluvy u Boha účastnými sa stali!“.

Parament kostolnej zástavy, s ktorou pod vedením Andreja Radlinského putovali veriaci 12. júla 1863 z Kútov na Velehrad

Roku 1864

- Radlinský v Kútoch zostavil a v Skalici dal tlačiť časopis Vojtech,

- v kanonickej vizitácii z tohto obdobia sa konštatuje, že v Kútoch sa okrem katolíkov nachádzalo aj 80 židov,

- v Kútoch sa konal prvý jarmok.

Ako vyzeral jarmok v Kútoch

Už od samého začiatku mali Kúty jarmok úplný, teda výkladný aj dobytčí. Výkladný sa dlhé roky konával na dnešnom Radlinského námestí, a to od sochy Panny Márie, ktorá stála na začiatku námestia, až po Zákostolie. Dobytčí jarmok sa konal na Záhumní na mieste dnešného štadióna. Už o piatej hodine rannej začali vyzváňať zvony a mládenci strieľali z „*mažiarov*“[3]. S ranným brieždením sa vybrala procesia z kostola v čele s Radlinským a smerovala na dobytčie trhovisko. Po vysvätení trhoviska sa procesia poklonila k Panne Márii na námestí, kde Radlinský požehnal aj výkladné jarmočisko. Nasledovala svätá omša so slávnostným „*tedeum*“[4]. Až potom nastal pravý jarmočný virvar. Na svoje si prišli domáci i cezpoľní, a to kupci aj kupujúci. Krajčíri, pekári, súknari, cukrári, ševci, košíkari, „*halinári*“, čipkári, olejkári, kováči, kolári a olejári. Rôzni „*kramkári*“ s medovníkmi a „*englišami*“[5], z hribovskej strany s „kapkami“[6] a inými dobrotami. Deti s túžbou v očkách pozerali na tieto dobroty a na tie rôzne panenky a z dreva vystrúhané hračky. Kto mal grajciarik tomu bolo. Tí ostatní prehltávali naprázdno.

Dospelí však mali iné starosti. Čo najlacnejšie kúpiť a čo najlepšie predať. Skutočné jednanie bolo až na dobytčom jarmoku. V Kútoch mali skutočne dobytok „*prvej klase*“[7]. Známy bol nielen v blízkom okolí, no i ďaleko, preďaleko. „*Hajčári*“[8] z Kútov, boli široko-ďaleko známi. To sú dôvody prečo bolo na kútskom dobytčom jarmoku veľmi veľa kupcov. Prichádzali sem kupovať dobytok nielen z Moravy Rakúska, ale aj z Čiech a „*Nemiec*“[9] a vraj až zo Sedmohradska a Maďarska. V tom čase došlo i zmene pečate obce. Vo vnútri bola Panna Mária so sv. Jozefom a nápis - kolopis hlásal: „Pečať jarmočnej obce kútskej“. Pravda, že to nebol posledný jarmok v Kútoch. Už dňa 23. januára nasledujúceho roku bol ďalší, potom 23. apríla, potom 13. júna, pred hodami okolo 5. augusta, 29. septembra a 19. novembra. Týchto šesť jarmokov sa v Kútoch konalo každoročne. Dátumy sa občas menili. To preto, lebo v Kútoch bývali jarmoky v stredu. Neskôr sa zmenilo aj miesto konania. Jarmoky sa konali na Bratislavskej ulici.

Roku 1865 - bol richtárom obce Pavol Palkovič (Pípa). Spomína ho aj Radlinský, ale v zlom.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

V rokoch 1866-1868 - bol richtárom obce Pavol Balga. V tom čase bola v Kútoch postavená škola.

Roku 1866 - prešli cez Kúty pruské vojská. Miestni ich nazývali „*Praisi*".

Roku 1868 - bol v Kútoch postavený židovský cintorín a „tempel"[10]. V tom čase v Kútoch fungovala aj židovská škola, v ktorej sa ale učilo iba po maďarsky a nemecky. Funkciu duchovného zastával židovský učiteľ, ktorý býval v byte pri motlitebni. Na hodiny nemčiny a maďarčiny k nemu chodili aj katolícki chlapci, ktorí potom išli na štúdiá.

Roku 1869

- s Radlinkého pomocou bol v Kútoch založený Obuvnícky spolok a Spolok rôznych remeselníkov,

- mala obec 2 750 obyvateľov.

Z roku 1870 - sa zachoval tento opis obce Daniela O. Licharda: „Meno Kúty je odtiaľ, že obec leží v kúte, kde Myjava vpadá do rieky Moravy. Mená Kutty, Kutti sú patrne chybné. Je tam drobnejší priemysel, ševcovstvo je zvlášť početné, voziarstvo, kolárstvo a menšie obchody. Sú tam výborné konope. Za dávnejšej doby chodievali „na konope" do Kútov Skaličania. Nabrali plný voz jabĺk a doviezli plný voz krásnych konopí. Táto plodina si vymohla i na viedenskom trhu dobrú povesť pod menom slovenské konope. Z konopného sena sa tlačil olej".

Roku 1872

- Kúty znova vyhoreli.

Roku 1874

- bol richtárom obce Lorenc Palkovič (Dlapa),

- bol v obci založený priemyselný spolok a zriadený poštový úrad.

Roku 1877

- 9. júna - Kúty opäť vyhoreli.

- hneď druhý deň - sa Andrej Radlinský zúčastnil inštalácie dôstojného pána dekana a mestského farára Františka Mezeyho v Skalici, kde z úcty k jeho osobe i z účasti s nešťastím blížnych v neďalekých Kútoch usporiadali mešťania peňažnú zbierku a odovzdali ju kútskemu pánovi farárovi. Pričinením Dr. Andreja Radlinského udelila cisárska pokladnica vyhorelým obce Kúty pomoc pozostávajúcu z 50 000 tehál, 20 000 kusov škridlíc, stavebného dreva a 500 zlatých v hotovosti na obnovenie príbytkov. Nad spravodlivým rozdelením pomoci poverila bdieť obecný úrad a farský úrad.

Roku 1880

- mala obec 2 801 obyvateľov.

- na pečatidle Kútov z tej doby sa nachádzali postavy troch svätých.

Pečatidlo z roku 1880

[1] Tkáč.
[2] Tisíce výročie.
[3] Masívna kovová nádoba na tlčenie niečoho.
[4] Ďakovný chválospev; slávnostná ďakovná omša.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

[5] Cukrík.
[6] Cukrík.
[7] Prvej triedy, veľmi kvalitný.
[8] Priekupníci dobytka.
[9] Z Nemecka.
[10] Modlitebňa.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania